

Tijdvak 3: Tijd van monniken en Ridders 500 - 1000

KA (voluit): De verspreiding van het christendom in geheel Europa

KA (in eigen woorden): De opkomst van het christendom als godsdienst door heel Europa

Tijdvak: Tijdvak 3: Tijd van monniken en Ridders 500 - 1000

Voorbeeld/uitleg:

De rooms-katholieke kerk was in het Romeinse rijk ontstaan. Onder leiding van de paus van Rome werd het christendom in de vroege middeleeuwen door monniken verspreid in de nog 'heidense' delen van Europa, vaak in samenwerking met de politieke elite. Het was een geleidelijk proces van verspreiding van boven af (de elite eerst) en van versmelting van christelijke en Germaanse gebruiken en ideeën. Overal in Europa werden kerken gebouwd. Monniken versterkten het christendom vanuit kloosters, waar ze volgens strenge regels leefden.

De missionaris Bonifatius die een belangrijke rol speelde in het converteren van 'heidenen' naar het christendom in West-europa.

Begrippen + uitleg in eigen woorden

1. Geestelijken
Iemand in dienst van de kerk, zoals de paus, priesters, monniken en nonnen.
Geestelijken vormden in de middeleeuwen de eerste stand.
2. Paus
De hoogste geestelijke van de christelijke (katholieke) kerk. Hij wordt gezien als de plaatsvervanger van Christus.
3. Bekerden
Overgaan of doen overgaan tot een (andere) godsdienst.
4. Kerstenen
Proces waarbij heidense volkeren zich tot het christendom bekeren.
5. Missionaris
Een geestelijke die naar andere volkeren trekt om die tot zijn godsdienst te bekeren.
6. Klooster
Een gebouwencomplex, waarin monniken of nonnen leven volgens bepaalde regels.
7. Heiden
Iemand die niet in God geloofde. In de middeleeuwen vooral een niet-christen, of aanhanger van een andere, vaak polytheïstische godsdienst.
8. Bisschop
Bestuurder van een bisdom; een van de hoogste mensen in de rooms-katholieke kerk. Een bisschop kon in de middeleeuwen ook een leen besturen.

KA (voluit): Het ontstaan en de verspreiding van de islam

KA (in eigen woorden): Het begin en verloop van het islamitische geloof

Tijdvak: Tijdvak 3: Tijd van monniken en Ridders 500 - 1000

Voorbeeld/uitleg:

In de 7e eeuw ontstond in Arabië een derde monotheïstische godsdienst, de islam. Voor de verspreiding van hun godsdienst veroverden Arabische moslims een groot gebied tot aan Noord- Spanje en India. Er ontstond een Arabisch rijk met een bloeiende cultuur waarin de islam, het Arabische schrift en de Arabische taal dominant waren. In 750 viel het rijk uiteen, maar de islamitische wereld bleef een economische en culturele eenheid.

Begrippen + uitleg in eigen woorden

1. Islam
Monotheïstische godsdienst, waarbij men gelooft in Allah, gesticht in 622 door Mohammed.
2. Koran
Het heilige boek van de Islam
3. Mohammed
Profeet en stichter in 622 van een nieuwe godsdienst, de islam.
4. Monotheïsme
Godsdienst waarin men gelooft in één god, ook de islam is hier een voorbeeld van.

KA (voluit): De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid

KA (in eigen woorden): De verandering van een landbouwstedelijke samenleving in de Romeinse tijd naar een landbouwsamenleving in de middeleeuwen, waarbij men zoveel mogelijk zelfvoorzienend was en leefde via een systeem van hofstelsel en horigheid.

Tijdvak: Tijdvak 3: Tijd van monniken en Ridders 500 - 1000

Voorbeeld/uitleg:

Door de ondergang van het West-Romeinse rijk verminderde de bevolking, zakten nijverheid en handel in en viel de landbouwstedelijke samenleving in West-Europa uit elkaar. In de Germaanse staten trokken stedelingen naar het platteland waar een landbouwsamenleving ontstond en waar ze bescherming zochten van lokale machthebbers. Om te zorgen voor wederzijdse zekerheid kwamen de horigheid en het zelfvoorzienende hofstelsel tot ontwikkeling.

Begrippen + uitleg in eigen woorden

1. Agrarische cultuur
Landbouwcultuur, waarbij landbouw het belangrijkste middel van bestaan vormt.
2. Autarkie
Zelfvoorzienend; situatie waarin mensen in een bepaald gebied economisch onafhankelijk zijn, doordat ze alle noodzakelijke goederen zelf produceren.
3. Hofstelsel
Economisch systeem waarbij een heer de horigen in zijn gebied beschermde, in ruil voor herendiensten en een deel van de opbrengst van het land.
4. Horigheid
Toestand waarbij boeren hun land niet mogen verlaten en dus slechts gedeeltelijk vrij zijn. Vaak moeten ze diensten verrichten voor hun heer en hebben ze grond van hem in erfpacht. Ze zijn niet echt eigenaar, maar mogen de grond wel voor zichzelf bewerken en kunnen hem op hun kinderen overdragen.
5. Domein
Gebied waar één heer de baas was. Het bestond uit de hoeve van de heer, de woningen van horigen en het land dat door de horigen werd bewerkt.
6. Herendiensten
Verplichte werkzaamheden van horigen voor hun heer, zoals ploegen, zaaien, oogsten en dorsen.
7. Adel
Groep mensen met bepaalde voorrechten: de edelen hadden een erfelijke titel (bijvoorbeeld graaf of hertog), bezaten veel grond en woonden in kastelen van waaruit ze een gebied bestuurden. Samen vormde deze groep de tweede stand.

KA (voluit): Het ontstaan van feodale verhoudingen in het bestuur

KA (in eigen woorden): Het begin van het feodalisme stelsel

Tijdvak: Tijdvak 3: Tijd van monniken en Ridders 500 - 1000

Voorbeeld/uitleg:

Omstreeks 800 kwam in het Frankische rijk van Karel de Grote het feodale stelsel tot ontplooiing. Voor het bestuur van hun rijk gebruikten koningen lokale edelen, die als leenheren trouw moesten zijn aan hun leenheer, de koning. Rijke edelen hadden legertjes met soldaten te voet en ridders met dure uitrustingen. Vanaf de 9e eeuw bevorderde het leenstelsel de politieke versnippering van West- Europa.

Begrippen + uitleg in eigen woorden

1. Feodalisme
leenstelsel; bestuursstelsel in West-Europa vanaf de 8e eeuw waarbij hogere edelen grond of ambten in leen gaven aan lagere edelen (vazallen), die in ruil daarvoor hun leenheer trouw beloofden. De hoogste leenheer was de koning, zijn vazallen konden zelf leenheer worden van andere vazallen. De leenrelatie eindigde met de dood van de heer of vazal, maar op den duur gingen vazallen hun leen als erfelijk bezit zien. Ze werden vrijwel zelfstandige heersers over het gebied dan ze in leen hadden. Later werden met feodalisme ook de voorrechten van de adel en de macht van adellijke heren bedoeld.
2. Leenheer
Iemand die stukken land uitleende aan leenmannen, in ruil voor hun trouw en steun.
3. Vazal
Ander woord voor leenman, iemand die een stuk grond in leen gekregen heeft van een (leen)heer om het te besturen.
4. Ridder
Een soort soldaat in de middeleeuwen. De ridder is in dienst van een ander, bijvoorbeeld een koning, een hertog of een andere ridder. De ridder heeft een eed van trouw afgelegd aan zijn heer.